

Nr 11/1955.

LAGUTSKOTTETS betänkande Nr 11/1955 med anledning av landskapsstyrelsens framställning till Ålands landsting med förslag till hemställan om ändring av gruvlagen, given den 24 mars 1943. (FFS 273/43).

Lagutskottet, vars utlåtande över framställningen av landstinget inbegärts, får vördsammast framhålla följande:

Under den korta tid, som återstår till den ifrågavarande utmålsläggningen, är det omöjligt att hinna utarbета ett lagförslag, som kunde leda till förverkligandet av framställningens syftemål. De problem, som rullas upp i samband med lagstiftningsåtgärden, måste noga genomtänkas och skärskådas till alla sina konsekvenser, på det att såväl statens som landskapets berättigade intressen skola bli tillgodosedda.

Dock måste något göras för att om möjligt få utmålsläggningen uppskjuten.

Utan att nu taga ställning till det i framställningen ingående lagförslaget föreslår utskottet, att landstinget såsom första åtgärd ville ingå till regeringen med en hänvändelse om suspendering av gruvlagen för landskapet Ålands vidkommande för en tid av två år och om omedelbar åtgärd från regeringens sida för inställande av redan inledda inmutnings- och utmålsåtgärder. Sakens vikt och betydelse skulle enligt utskottets mening motivera tillsättandet av en blandad statlig och landskapslig kommitté, som under tiden för lagens suspendering kunde överväga frågan i hela dess vidd och framlägga detaljerade förslag i självstyrelselagens anda och mening. Vilken form ärendets fortsatta beredning än kommer att få, är det nödvändigt att landskapsmyndigheterna få rådruм.

Utskottet får därför för landstinget vördsammast föreslå,

att landstinget till Finlands Riksdag ville avlåta följande proposition:

"Till Finlands Regering

från Ålands landsting.

Till den 21 innevarande oktober har på anhöllan av bergsrådet Berndt Grönblom med stöd av gruvlagen den 24 mars 1943 utmåsläggning kungjorts att äga rum i Mariehamn vid den sedan gammalt genom kompassstöringar kända järnmalmskroppen utanför Nyhamn i Ålands skärgård. Brytning av malm inom ifrågavarande submarina järnmalmsfält synes så-

lunda vara snart förestående. Då denna gruvdrift emellertid på många sätt berör de nationella, ekonomiska och sociala intressen, som Ålands landsting har att bevaka, har landstinget ansett nödvändigt att bringa sina synpunkter på densamma till Regeringens kännedom i och för vidtagande av de lagstiftnings- och förvaltningsåtgärder, som förhållandena påkalla.

Ifrågavarande submarina malmfält befinner sig på ett område i Ålands hav, där äganderättsförhållandena icke äro lagligen reglerade vare sig de privaträttsliga eller de offentligträttsliga, men där Finlands statsmakt på grund av sin suveränitet utan tvivel har full och oinskränkt lagstiftnings- och förvaltningsrätt. Det kan ifrågasättas, om gruvlagen av den 24 mars 1943 överhuvudtaget skall hava tillämpning på detta, utom byarågång belägna område. Vid gruvlagens tillkomst synes man icke hava räknat med utmålsläggning inom havsområde utom byarågång. Området ligger även inom de geografiska gränser, som avses i självstyrelselagens § 1 mom. 2 och inom vilka den åländska lagstiftningen skall tillämpas. Under sådana förhållanden inses lätt, att denna lagstiftning, som väsentligen har till syftemål att bevara landskapets nationella karaktär, i hög grad kommer att inverka på de förhållanden, som uppstå i samband med anläggandet av gruvan, t.ex. näringslagstiftningen, fiskelagstiftningen och lagstiftningen om åländsk hembygdsrätt. Varken självstyrelselagen eller den på densamma byggda lokala lagstiftningen har tagit hänsyn till de perspektiv, som rullas upp i och med uppkomsten av gruvdrift i stor skala inom det åländska självstyrelseterritoriet. Det finnes skäl att befara, att denna lagstiftning skall befinnas obekväm vid tillämpningen på de nya, icke emotsedda förhållandena och leda till tvistigheter och konsekvenser, som varken riksmyndigheterna, de åländska självstyrelsemyndigheterna eller innehavaren av mutsedeln på Nyhamnsmalmen finna önskvärda.

Ålands landsting har därför ansett sig vara naturlig part i saken, oaktat lagstiftningsbehörigheten ifråga om gruvor och malmfyndigheter enligt § 11 mom. 2 p. 10 i självstyrelselagen ankommer på rikets lagstiftande organ. Enligt § 13 p. 9 i självstyrelselagen tillkommer landskapet nämligen lagstiftningsrätt beträffande näring, för vars utövande enligt lag fordras anmälan eller tillstånd - med iakttagande av näringsfrihetens grundsats. Det synes därför vara nödvändigt, att samarbete inledes mellan rikets och landskapets myndigheter dels för att utröna, om gruvlagen av den 24 mars 1943 överhuvudtaget skall äga tillämpning på nu ifrågavarande submarina område, dels för åstadkommande av sådan gruvlagstiftning, att landskapets myndigheter tillförsäkras

inflytande ifråga om inmutning av mineralfyndigheter inom landskapet och bearbetning av dem.

Under hela den tid Åland har åtnjutit självstyrelse har samarbete mellan rikets och landskapets myndigheter ägt rum i avsikt att på ett friktionsfritt sätt och i enlighet med de utfästelser, som Finlands statsmakter en gång gjort, utbygga denna självstyrelse så, att den skall förmå främja landskapets allsidiga utveckling, utan att ledera rikets intressen. Den planerade gruvdriften inom det autonoma området synes emellertid innebära en så stor rubbning av grundförutsättningarna för den åländska självstyrelsen, att den av landstinget föreslagna utredningen nödvändigt bör komma till stånd.

Då det därjämte måste vara ett allmänt intresse, att malmfältet vid Nyhamn blir föremål för exploatering, vill landstinget understryka att det även nu för sin del är villigt att medverka till sådan lagstiftning, som kan tillgodose både statens och landskapets berättigade intressen. Men den korta tid, som återstår till utmålsläggningen, gör det icke möjligt att nu framlägga detaljerat och genomtänkt förslag. För att få nödigt rådrum att överväga de åtgärder, som böra vidtagas för att föra frågan till ett lyckligt avgörande, finner landstinget lämpligast, att gruvlagens tillämpning för landskapet Ålands vidkommande suspenderas för en tid framåt, förslagsvis två år.

På grund av vad ovan anförts får landstinget i stöd av § 15 i självstyrelselagen vördsammast föreslå,

att Riksdagen ville antaga följande lagförslag:

"L a g

om temporär ändring av gruvlagen, given den 24 mars 1943.

Given i Helsingfors den

I enlighet med Riksdagens beslut, tillkommet på sätt § 67 i riksdagsordningen föreskriver, stadgas med Ålands landstings bifall som följer:

§ 1.

Inmutning för enskild räkning av malmfyndighet i landskapet Åland med stöd av gruvlagen den 24 mars 1943 är förbjuden under en tid av två år.

Inmutningsförfarande, som redan inletts, och utmålsläggning, som kungjorts att äga rum, skall inställas under samma tid.

Mariehamn den

På landstingets vägnar:

talman.

vicetalman.

vicetalman."

samt att landstinget därjämte till Finlands Regering ville rikta följande framställning:

"Till Finlands Regering

från Ålands landsting.

Sedan Ålands landsting denna dag med stöd av § 15 i självstyrelselagen för Åland beslutat att till Finlands Riksdag genom landets Regering överlämna en proposition angående temporär ändring av gruvlagen, given den 24 mars 1943, får landstinget för Regeringen vördsammast framhålla följande:

I anseende till ärendets synnerligen brådskande natur anhåller landstinget vördsammast, att Regeringen, samtidigt som beslut fattas om överlämnande av landstingets initiativ till Riksdagen, ville överväga möjligheten att omedelbart förordna om inställelse av i landstingets framställning nämnda, till den 21 innevarande oktober kungjorda utmålsläggning vid Nyhamns malmfyndighet i Ålands skärgård.

Om sådan åtgärd befinnes sakna stöd i lag, föreslår landstinget, att Regeringen ville överväga andra möjligheter att få utmålsläggningen uppskjuten, till dess utredning om äganderättsförhållandena på detta submarina, inom landskapet Ålands autonoma territorium belägna område kan utredas.

Mariehamn den

På landstingets vägnar:

talman.

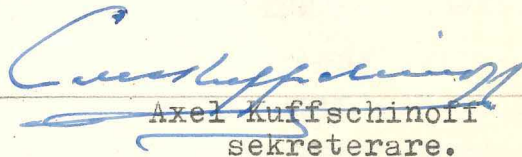
vicetalman.

vicetalman."

Mariehamn den 11 oktober 1955.

På lagutskottets vägnar:

Jan Erik Eriksson
ordförande.

Axel Kuffschinoff
sekreterare.

Närvarande i utskottet: Jan Erik Eriksson, ordförande, Nils Dahlman, viceordförande, samt ledamöterna Påvals, Klingberg och Aug. Johansson.